

Bölüm 2

Siyasi Coğrafyanın Gelişmesi ve Jeopolitik Teoriler

❖ Kara Hakimiyeti Teorisi

❖ Kenar Kuşak Hakimiyeti Teorisi

- Kara Hakimiyeti ve Kenar Kuşak Hakimiyeti Teorileri ile İki Kutuplu Dünya
- Kara Hakimiyeti ve Kenar Kuşak Hakimiyeti Teorilerinde Türkiye

❖ Deniz Hakimiyeti Teorisi

❖ Hava Hakimiyeti Teorisi

❖ Jeopolitik ve Yayılmacılık

- Ratzel'in Organik Devlet Teorisi*
- Amerikan ve Alman Yayılmacılığı

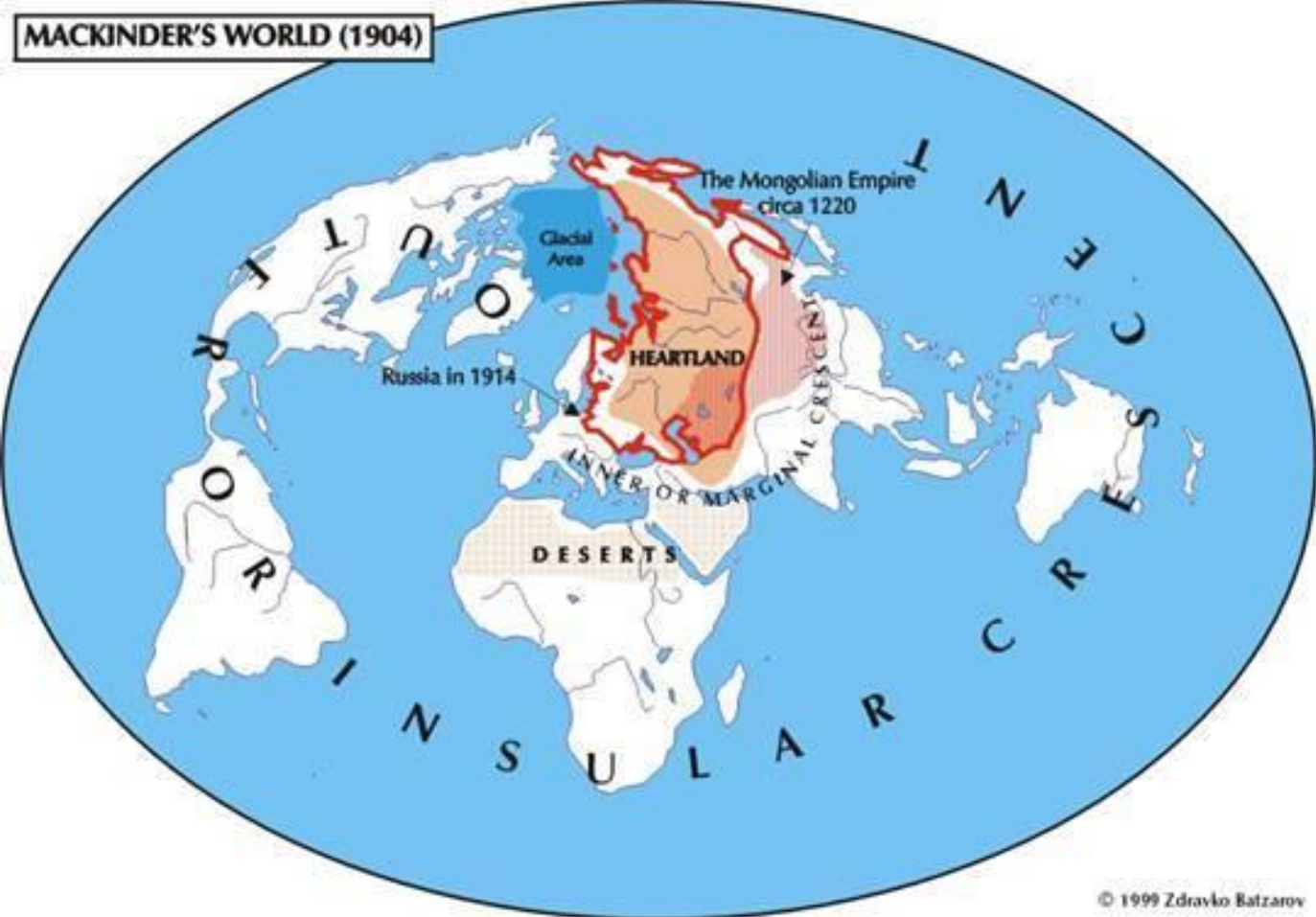
Siyasi Coğrafyanın Gelişmesi ve Jeopolitik Teoriler

- Ülkelerin gücü ve hakimiyet alanlarının genişliği ile bu koşulların sağladığı siyasal politikalar üzerindeki araştırma ve düşünceler bazı jeopolitik teorilerin ortaya atılmasına ve zaman içinde gelişmelerine yol açmıştır.
- Genel kabul gören jeopolitik teoriler;
  - ✓ Kara Hakimiyeti Teorisi
  - ✓ Kenar Kuşak Hakimiyeti Teorisi
  - ✓ Deniz Hakimiyeti Teorisi
  - ✓ Hava Hakimiyeti Teorisi...

Kara Hakimiyeti Teorisi

- Oxford Üniversitesi'nde coğrafya dersleri veren **Mackinder** (Halford John Mackinder 1861-1947), aynı zamanda **İngiltere Kraliyet Coğrafya Enstitüsü** üyesiydi.
- 1904 yılında en önemli eseri olan “**Tarihin Coğrafi Mihveri**” adlı eserini yayınladı. Mackinder, bu eserinde ünlü **Dünyanın Kalbi** (Heartland) teorisini işlemiştir. 1919'da siyasi görevli olarak Polonya ve Rusya'da bulunması, onun bölge hakkındaki bilgisini artırmıştır.
- **Mackinder**, deniz gücünün öneminin azaldığını ve kara gücünün daha önemli hale geldiğini iddia etmiştir. Bu düşünce ile şu tezi ileri sürmüştür:
  - **Kim Doğu Avrupa'ya hükmederse Dünyanın Kalbine hakim olur;**
  - **kim Dünyanın Kalbine hakim olursa Dünya Adası'na hükmeder,**
  - **kim Dünya Adası'na hükmederse Dünya'ya hakim olur.**

MACKINDER'S WORLD (1904)

Sir Halford J. Mackinder (1861-1947)

- Mackinder, Akdeniz çevresinde ortaya çıkan bütün medeniyetlerin öncelikle karada güçlendiğini ardından da denizler vasıtasıyla genişlediğini; bu nedenle denizcilik teknolojileri ne kadar gelişirse gelişsin, gemiler üs ve limanlara ihtiyaç duydukları için karaya bağımlı olduklarını belirtmiştir.
- Mackinder'e göre; **Heartland (Dünya'nın kalbi), yeryüzünün en büyük doğal kalesidir. Sibiry'a'da başlar, Orta Asya ve Volga Havzasını kapsar.** Buranın en önemli özelliği; sert kara iklimine sahip olması ve sıcak denizlerden uzaklığı nedeniyle, deniz gücünün etki alanı dışında kalmasıdır.

- Mackinder'e göre **Dünya Adası; Asya, Avrupa ve Afrika'yı kapsar. Diğer kıtalar, Dünya Adası'nın uyduları durumundadır.** Buna göre; Dünyanın Kalbini ele geçiren bir kara gücü, deniz gücünü geliştirerek dünya adasına ve ardından dünyaya hakim olacaktır.
- Mackinder'e göre, Birinci Dünya Savaşında Almanya, hem Batı ve hem de Rusya ile iki cepheli bir savaş yapmıştır. Asıl tehlike, Almanya'nın, sadece Rusya'ya yönelik bir saldırısıdır. Böyle bir durumda, Almanya Doğu Avrupa'yı ve sonrasında Dünyanın Kalbini ele geçirecektir.

- O dönemde, Rusya'da **proletarya devrimi** ve iç karışıklıklar olduğu için Mackinder daha çok Almanya üzerinde yoğunlaşmıştır.
- Bu sebeple, Doğu Avrupa'da Beyaz Rusya, Ukrayna, Polonya, Macaristan, Çekoslovakya, Gürcistan, Ermenistan gibi küçük devletler yaratılması gerektiğine inanmış, Rusya'yı Alman saldırılarından korumak için iki devlet arasında tampon devletler kurulmasını desteklemiştir.

- II. Dünya Savaşı sırasında fikirlerini yeniden gözden geçirmiş ve 1943'de "Yerküresi ve Barışın Kazanılması" adlı eserini yayınlamıştır. Bu eserinde, Dünyanın Kalbinin büyük oranda Sovyetler Birliği hakimiyetinde olduğunu ifade ederek, savaşı Sovyetlerin kazanması ve Almanya'ya hakim olması sonucunda, dünyanın en önemli bölgelerini kontrol eden dev bir kara gücüne dönüşeceğini vurgulamıştır.
- *Bu gücün karşısında; köprübaşı niteliği ile **Fransa'nın**,*
- *büyük bir havaalanı olma niteliği ile **İngiltere'nin**,*
- *eğitilmiş iş gücü ve sanayisi ile **ABD** ve **Kanada'nın** ortak bir güç oluşturmasını önermiştir.*
- Kara Hakimiyet Teorisi, Alman jeopolitik kuramcılarını da etkilemiştir. Özellikle, II. Dünya Savaşında Almanya'nın Rusya'ya saldırması da bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Bu teoriye yapılan eleştiriler;

- ❖ Kaydedilen teknolojik gelişmeler sonucunda Dünya'nın kalbi eskisi gibi ulaşılmaz değildir.
- ❖ Eğer bir gücün Heartland'a girişi zorsa, oraya hakim olan gücün de dışarı çıkması ve dünyaya hakim olması aynı derece zordur.

❖ Heartland üzerinde hakimiyet kurabilen Sovyetler Birliği, dünyaya hakim olamamıştır. Bu bağlamda, Kuzey Amerika'da yer alan ABD'nin dünya üzerinde daha geniş bir hakimiyet kurduğunu ve aslında, Mackinder'in Heartland olarak Kuzey Amerika'yı seçmesi gerektiğini savunanlar da vardır.

❖ Ancak; günümüzde Avrasya'da yer alan petrol ve doğalgaz rezervleri nedeniyle, Mackinder'in bu bölgeyi Heartland olarak seçmesinin, büyük bir isabet olduğu hususunda, görüş birliği bulunmaktadır.

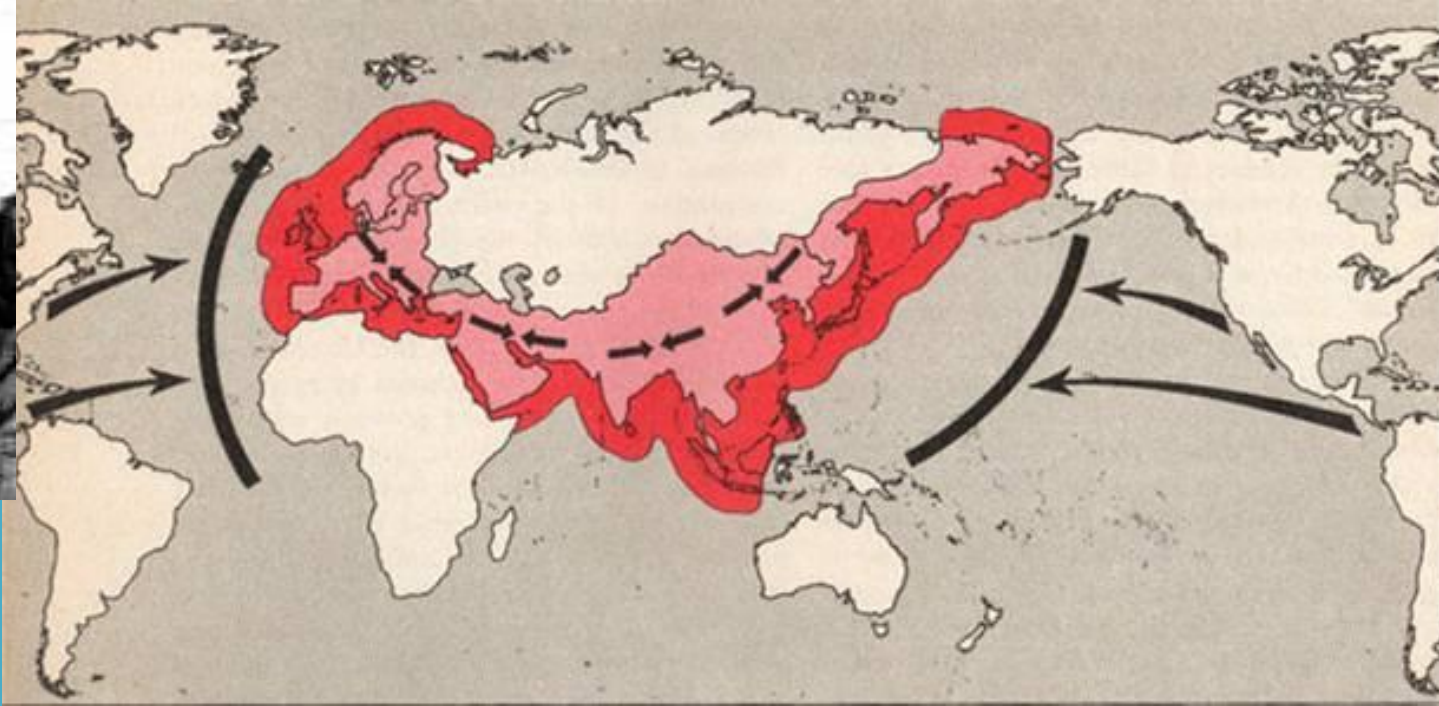
Kenar Kuşak Hakimiyeti Teorisi

- Nicholas **Spykman** (1893-1943), gazeteci ve uluslararası ilişkiler Profesörüdür. **Dünya Siyasetinde Amerika'nın Stratejisi** ve **Barişin Coğrafyası** adlı kitapları bulunmaktadır.
- **Spykman**, Mackinder'in Kara Hakimiyet Teorisini eleştirmektedir. Ona göre,: Mackinder'in tezi yanlıştır. Eğer eski Dünya'nın güç siyaseti için bir slogan gerekiyorsa bu, **“Kim Kenar Kuşağa hükmederse Avrasya'ya hakim olur; kim Avrasya'ya hakim olursa dünyanın kaderini kontrol eder”** olmalıdır.“
- **Spykman**'e göre: "Kalpgah, Kuzey Buz Denizinden, güneye Karpat Dağları'na, Balkanlara, Anadolu, İran ve Afganistan'dan Altay Dağları'na kadar uzanan geniş sahayı kaplamaktadır.

Kenar Kuşak Hakimiyeti Teorisi

Nicholas **Spykman**
(1893-1943)

Mackinder'in Heartland, Spykman'in Avrasya tanımlı görüşleri aslında aynıdır. Aradaki fark, Mackinder'in teorisinde Heartland'ı kontrol etmek için Doğu Avrupa eksenli olarak, Heartland'dan dışarıya doğru bir gücün yayılması vurgulanırken, bu teoride Dünyanın Kalbinin (Heartland) kuşatılması öngörülmektedir.

- Spykman'e göre, kuzey yarımkürede yer alan ülkeler tarih boyunca dünya siyasetinde daha etkili olmuştur.
- Ona göre, ABD çok önemli bir güçtür. Atlantik karşısında ise, en önemli merkez Avrasya'ya ait bir yarımada olan Avrupa'dır. Buna göre, ABD izolasyon siyasetini terk etmeli ve İngiltere ile yakın ilişki kurmalıdır.
- Bu, günümüzdeki **ABD-İngiltere** stratejik ortaklık ilişkisini de açıklamaktadır. **AB** bakımından düşünüldüğünde de, İngiltere'nin, bu siyasi birliğe katılmasının ABD'ye zarar vereceğinden bahseder.

- Ona göre, Avrupa'nın bütünleşmiş bir devlet haline gelmesi ya da iki Avrupalı güç tarafından paylaşılması ABD çıkarlarına aykırıdır. ABD'nin çıkarına olan, Avrupa'da dengelere dayanan bir siyasi sistemdir.
- Yine, I. ve II. Dünya Savaşları'nda görüldüğü gibi, ABD Avrupa'daki savaşa müdahale etmek durumunda kalmıştır. Bunun için, ABD Avrupa'da kalıcı askeri üsler kurarak bölgedeki dengeyi koruyan bir unsur haline gelmelidir.

- Avrasya'yı yani Dünyanın Kalbini, kenar kuşak çevrelemektedir. **Kenar Kuşak; Doğu Avrupa'nın sahil ülkelerini, Ortadoğu ülkelerini, Hindistan ve Çin'i kapsar. Bu ülkelerin önemli özelliği, kendilerini hem karada hem de denizde savunmak durumunda olmalarıdır.**
- Spykman'in teorisi, II. Dünya Savaşı sonrasındaki Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği'ne karşı izlenen siyasetin temelini oluşturmuştur. Bu bir, **çevreleme siyasetidir.**
- Soğuk Savaş döneminde Heartland ve Doğu Avrupa'nın hakimi Sovyetler Birliği idi. Kendisini **Hür Dünya** olarak niteleyen Batı, Demir Perde'nin genişlemesini engellemek için ABD öncülüğünde NATO'yu kurdu.

- 1952'de Türkiye ve Yunanistan da bu ittifaka dahil oldu. Sonrasında da Türkiye-İran-Pakistan mihverinde CENTO (Merkezi Antlaşma Organizasyonu) kurularak, Kenar Kuşak ülkeleri üzerinde etkili oldu.
- Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliği arasında sıcak savaş yaşanmamış ancak, örtülü olarak iki blok sıcak savaşlarda karşı karşıya gelmiştir.
- Kenar kuşak ülkeleri önemli olduğundan, bu ülkelerdeki ayaklanmalar kışkırtılmış, darbeler ve darbe girişimleri yaşanmış, istikrarı bozarak diğer bloğa olan desteğin kesilmesi amaçlanmıştır.

- Bu dönemde çevreleme siyasetini kanıtlayan, **Kore** ve **Vietnam** savaşları yaşanmıştır.
- II. Dünya Savaşı'ndan sonra komünist bir rejimin kurulduğu Kuzey Kore'nin, ABD yanlısı **Güney Kore**'ye saldırması ile başlayan savaş 1953 yılında sona erdi. Savaştan önceki sınır olan 38. paralel yine sınır olarak kabul edildi.

- Diğer sıcak savaş ise, 1963 yılında başlayan **Vietnam Savaşı**dır. Fransa'nın, sömürgesi olan Vietnam'dan çekilmesi üzerine, Güney Vietnam hükümeti, Kuzey Vietnam'dan gelen güçlerle mücadelede başarısız olmuş ve ABD yardımı gitmiştir.
- ABD, Güney Vietnam'a başlarda askeri malzeme, danışman ve eğitmen göndermiş, ardından fiilen savaşımaya başlamıştır.
- Sonuçta, ABD başarısız olarak, Vietnam'dan çekilmiştir. Başarısızlık, büyük oranda kamuoyunun, savaşa desteğinin azalmasından kaynaklanmıştır. Çünkü savaşta, 50.000'den fazla asker ölmüştür. Sonunda 1975 yılında Kuzey Vietnam güneyi işgal etmiş ve Vietnam birleşmiştir.

- **Sovyetler'in** Afganistan işgalinde, Spykman, teorisinin bir sonucu olarak, ABD Afgan milisleri her bakımdan desteklemiştir.
- Petrol zengini Arap ülkeleri de, Afgan milislere yoğun mali destek sağlamıştır. 11 Eylül Saldırıları ile dünya gündemine oturan **Ladin**, o sıralar Sovyet işgaline karşı direnişin önemli yöneticilerinden birisidir.

- Sonuçta Sovyet işgali başarısız olmuş, Orta Asya'nın Hint Okyanusu'na açılan kapısı olan **Hayber Geçidi** Sovyetler tarafından ele geçirilememiştir.
- Ayrıca, Sovyetler'in komşusu olan Müslüman ülkelerde radikal İslamcılar desteklenerek "Yeşil Kuşak" oluşturma projesi de yine bu amaçlarla ortaya çıkmıştır.

MACKINDER'İN TEORİSİ VE TÜRKİYE

- Türkiye; Asya, Afrika ve Avrupa'dan oluşan dünya adasını ele geçirmek ya da sosyo-ekonomik koşulları kontrol altına almak adına yapılacak her türlü harekâtı önlemede büyük rol oynayabilecek bir iç kuşak ülkesidir.
- Ayrıca Türkiye, Mackinder'in batı Avrupa'dan merkez bölgesine geçiş için en uygun bölge olarak belirttiği **Karadeniz** kuzeyinden **Hazar** kuzeyine uzanan koridorun güney yanlarını kontrol altına alabilecek bir mevkidedir.
- Bu nedenle merkez bölgesinin yönetimini elde etmek veya kontrol altına almak isteyen ülkeler için Türkiye'nin önemli bir değeri vardır.

- **Spykman**'ın teorisinde de Türkiye önemli bir yer tutmaktadır. Ona göre, İç ve kenar kuşakta yer alan Türkiye, diğer Türk devletleriyle birlikte düşünüldüğünde bu kuşağın büyük bölümünü kaplamaktadır. Buna göre, dünya adasını kontrol etme planları olan güçlerin kuşatma alanının tam ortasında bulunmaktadır.
- Soğuk savaş sonrası dönemde de artan küreselleşme eğilimlerine bağlı olarak, Anadolu'nu stratejik öneminin korumuştur.
- Türkiye'nin çevresindeki enerji kaynakları, iletim hatları, bu ülkelerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumları, aralarındaki sorun ve çatışmalar Anadolu'nun önemini giderek artırmıştır.

Deniz Hakimiyeti Teorisi

- **Deniz Hakimiyet Teorisi:** ABD'li amiral **Alfred Thayer MAHAN** (1840-1914), Deniz Harp Akademisi Başkanlığı başta olmak üzere çeşitli görevlerde bulunmuş bir subaydır.
- Bu görevdeyken, en önemli eseri “**Deniz Gücünün Tarihe Etkisi, 1660-1783**”, 1890 yılında yayınlanmıştır. Ardından kitabının 1783-1812 yıllarını kapsayan ikinci cildi 1892 yılında yayınlanmıştır.
- Mahan, kitabının “**Deniz Gücünün Unsurları**” adlı bölümünde bir ülkenin deniz gücü oluşturmasını etkileyen faktörlere değinmektedir;

DENİZ HAKİMİYET TEORİSİ

Alfred Thayer MAHAN (1840-1914)

Bu faktörler;

- ✓ Bir devletin denizle olan coğrafi ilişkisi, denize olan coğrafi konumu,
- ✓ Devlet toprağının okyanuslarla ilişkisi, kıyı uzunluğu ile korunaklı limanlarının nitelikleri ve sayısı,
- ✓ Devlet toprağının genişlemesi ve genişleyen kısmın fiziki ve beşeri coğrafya koşulları ile ilişkisi,
- ✓ Nüfus,
- ✓ Milli karaktere sahip bir ticaret eğilimin olup olmaması,
- ✓ Despotik devletler (Portekiz, İspanya) ile demokratik devletler (İngiltere, ABD) arasındaki farklarda olduğu gibi, ilgili hükümetin karakterinin önemi.

- Eserleri, ABD'de İngiltere, Japonya ve Almanya'da büyük ilgi görmüş, tercüme edilerek harp okullarında okutulmuştur. Kitabın, başarısının en önemli sebebi, yayınlandığı dönemde ABD milli seçkinlerinin yayınlarında sıkça rastlanılan **donanma militarizmi** siyasetini önermesidir.
- Kuşkusuz ki Mahan, o dönemin en büyük sömürgeci güçlerinden olan ve deniz hâkimiyetini elinde bulunduran **İngiltere**'den etkilenmiştir.
- Onun "**denizlere hâkim olan dünyaya hâkim olur**" tezi, bu dönemde İngiliz donanmasının İngiltere'den çok uzak bölgelerdeki faaliyetlerinden ilham almıştır.

- İngiltere için donanma en temel unsurdu. Çünkü binlerce kilometre uzaklıktaki sömürgeleri koruyabilmesi, onların merkezi idareden kopmasını engellemesi ve ticaret yollarını koruyabilmesi için donanma hayati önemdeydi.
- Bunu gerçekleştirmesi için, güçlü bir donanmaya ve donanmanın ikmal yapabileceği deniz üslerine gereksinimi vardı.
- İngiltere, Cebelitarık, Malta ve Kıbrıs'ta önemli deniz üslerine sahipti. Bunun yanı sıra, Avustralya, Yeni Zelanda, Hindistan, Güney Afrika gibi aynı zamanda deniz üssü olarak kullandığı sömürgelere sahipti.

- **Mahan**'ın fikirleri ABD'li karar vericileri özellikle de **Theodore Roosevelt**'i daha güçlü bir donanma ve deniz aşırı üslerin kurulması için teşvik etmiştir.
- "Mahan, deniz gücü ile ilgili faktörleri inceledikçe, eskiden emperyalizme karşı iken, artık deniz gücü ile sömürgeler arasındaki bağı önemini kavramıştır.
- *“Ülke, sömürgeler sayesinde yabancı bir diyarda toprak sahibi olur, satmak istediği mallar için daha büyük bir refah ve zenginlik arar.”*

- ABD, II. Dünya Savaşı'nda, Pasifik konusunda Japonya ile mücadele etmiş, II. Dünya Savaşı'na 1941 yılında Pasifik Donanmasının merkezi olan Hawaii'ye gerçekleşen Japon saldırısından sonra girmiştir.
- Bu dönemde, uçak gemileri ABD deniz gücünün en önemli unsurlarından biri haline gelmiştir.

- ABD, günümüzde de, dünyanın pek çok bölgesinde üs bulundurmakta ve sahip olduğu "yüzer üs" olarak nitelendirilen 15 civarında nükleer uçak gemisi ve 50 civarındaki nükleer denizaltı ile denizlerde önemli bir hakimiyet kurmuş ve bu üstünlüğünü I. ve II. Körfez Savaşları ile Afganistan Harekatı'nda başarılı bir şekilde kullanmıştır.
- Küresel bir güç haline gelebilmek için “**güç yansıtma kapasitesi**” büyük önem taşımaktadır. ABD sahip olduğu askeri güçle en azından şu an için rakipsiz durumdadır.
- Bu teori, günümüzde de kısmen geçerli olup, Almanya ve Japonya üzerinde de etkileri olmuştur.

DENİZ HAKİMİYET TEORİSİ VE TÜRKİYE

- A. Mahan, deniz hakimiyetinin dünya hakimiyetinin anahtarı olduğu fikrindeydi. Ona göre sular, karalara göre çok daha serbestti. Güçlü bir deniz kuvveti güçlü bir birliğin aynası olabilir, bu sayede dünya hakimiyeti sağlanabilirdi.
- Gerek kenar kuşak gerekse kara hakimiyet teorilerine baktığımızda; konumu, yüzölçümü ve olanaklarıyla Rusya'nın her iki teoride de en ön sıralarda olduğunu görüyoruz.
- Bunun yanında deniz hakimiyeti olmadan, dünya dengesinde cılız bir politika izlediğine tarihin tanık olduğu Rusya için sıcak denizlere inmek her şeydir.
- Bu nedenle Türkiye, bölgede önemli bir güç unsuru durumundadır.

Hava Hakimiyeti Teorisi

- Hava Kuvvetlerinin gösterdiği ilerlemeler bu güce dayanan yeni bir egemenlik kavramını ortaya çıkarmış, Birinci Dünya Savaşı sonrasında, temelleri İtalyan ve Amerikalı havacılar tarafından **(Scitaklian)** atılmış, **Alexander De SEVERSKY** tarafından olgunlaştırılmış bir teoridir.
- De SEVERSKY'e göre, hava kuvvetlerinin bugün ulaştığı gelişim, tüm eski jeopolitik teorileri değersiz kılmıştır. Uçaklar ve füzeler coğrafi arızaları geçersiz kıldığı gibi, zaman ve mesafe kavramlarını da değiştirmiştir.
- Bu güçlere sahip olup, bunu sürdürebilme olanağına sahip olan bir devlet, dünya egemenliğine de ulaşabilir.

- Diğer taraftan RUNNER, Heartland'in önemini kaybettiğini ve hava vasıtalarının kıtalararası en kısa geçişinde odak durumunda bulunan Kuzey Kutup Bölgesi'nin yeni bir Heartland oluşturduğunu belirtmektedir.
- Hava Hakimiyeti Teorisi, kara egemenliği teorisinden yola çıkılarak açıklamaktadırlar.
- Buna göre; merkez bölgesine sahip olan Doğu Avrupa'yı da kontrol eder. Merkez bölgesine egemen olan eğer hava kuvvetleri ile durdurulamazsa dünya adasını kontrol eder. Dünya adasına hakim olan dünyayı kontrol edebilir. Fakat bunun için hava kuvveti üstünlüğüne de sahip olması gerekir.

- Günümüzde, bu teorinin uzantısı olarak, uzay jeopolitiği de gündeme getirilmiştir. ABD'de üst düzey analizci olan John COLLINS, kara hakimiyet teorisi ile paralellik kurarak, 21.yy'ın ortalarında askeri hakimiyetin anahtarının, uzayda mümkün olabileceğini savunmuştur.
- Bu teze göre; **Ay'a hükmeden, Dünyayı çevreleyen uzaya hükmeder, Uzaya hükmeden, Dünya gezegenine hükmeder,**

- Hava boyutunun uzaya genişlemesi, son on yıllarda meydana gelen bir gelişmedir. Uzay, gözlem, haberleşme, istihbarat ve **antibalistik** sistemlerin yerleştirilmesine yönelik olarak kullanılmaktadır.
- ABD Başkanı George W. Bush'un 2004'te "Uzayın Keşfi Vizyonu" adı altında açıkladığı "Ay'da üs kurma ve Mars'a insan gönderme" projesi bu kapsamda ele alınabilir.
- Washington Post gazetesinde, 2020'ye kadar Ay'da bir üs kurulması ve daha sonra da buradan Mars'a insan gönderilmesinin hedeflendiği haberlerine yer vermiştir.

Yeni Jeopolitik Teoriler

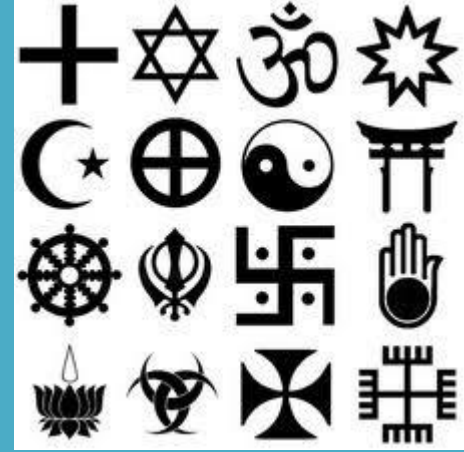
TARİHİN SONU TEORİSİ (Francis Fukuyama)

SSCB'nin çöküşü ve Berlin Duvarı'nın yıkılışı sonrasında, Dünya tek kutuplu bir sisteme dönüşmüştür. Söz konusu sistem, serbest piyasa mekanizmasına dayalı liberal, kapitalist Batı demokrasisidir.

İnsanoğlu tarih boyunca aradığı bu ideal sistemi, Batı demokrasisinde bulmuştur. Bütün alternatif değer sistemleri ve medeniyet yapıları, tarihin bu son döneminde ortaya çıkan Batı demokrasisinin ve medeniyetinin değer yargılarına teslim olmuştur. İnsanoğlu, aradığı en ideal sistemi artık bulduğuna göre, **tarih sona ermiştir.**

MEDENİYETLER ÇATIŞMASI TEORİSİ

(Samuel Hungtington)

- Yeni dünyada mücadelenin esas kaynağı öncelikle ideolojik ve ekonomik olmayacaktır.
- İnsanlık arasındaki büyük bölünmeler ve hakim mücadele kaynağı kültürel olacaktır.
- Medeniyetlerin Çatışması global politikaya hakim olacak. Medeniyetler arasındaki fay hatları geleceğin savaş hatlarını teşkil edecektir.

MEDENİYETLERİN BÜTÜNLEŞMESİ TEORİSİ

(Barry Buzan ve Gerald Segal)

- Gelecekte medeniyetler çatışması olmayacak. Batı medeniyeti, medeniyetlerin birbirleriyle çatışması yerine birbirlerinin karışmasını sağlayacak.
- Çünkü Batı medeniyeti alternatifsiz olarak dünyaya hakim olacak.

BÜYÜK SATRANÇ TAHTASI TEORİSİ

(Zbigniew Brzezinski)

- Mevcut küresel koşullarda, en az beş jeostratejik oyuncu ile beş jeopolitik mihver belirlenebilir.
- Fransa, Almanya, Rusya, Çin ve Hindistan büyük ve etkin oyunculardır.
- Ukrayna, Azerbaycan, Güney Kore, Türkiye ve İran kritik olarak önemli jeopolitik mihver rolünü üstlenirler.”
- Amerika şimdi Avrasya'nın hakemidir, hiçbir büyük Avrasya sorunu Amerika'nın katılımı olmaksızın, ya da Amerikan çıkarlarının tersine çözülemez.”

EKSEN ÜLKELER HAKİMİYET TEORİSİ:

(Robert Chase, Emil Hill, Paul Kennedy)

- Dünya üzerinde bulunan şu 9 ülke (**Endonezya, Hindistan, Pakistan, Türkiye, Mısır, Güney Afrika, Brezilya, Cezayir ve Meksika**) eksen ülkedir.”
- ABD; dünya üzerindeki bölgesel güç oluşturabilecek eksen ülkelere karşı strateji geliştirmelidir.”

Yeni Avrasyacılık Teorisi (Alexander Dugin)

- Neo-Avrasyacılık görüşü, esasta Rus İmparatorluğunun oluşumu için, bir araç olarak görülmektedir.
- Atlantik kültürü aleyhtarlığıyla, özellikle Türkiye, Azerbaycan, Gürcistan gibi ülkelerde yandaş bulma ve Avrasya birliği uğrunda devrim yapabilecek üst seviyeli yönetici taraftarlar edinmeye çalışmaktadır.
- Ona göre, bu ülkelerin yöneticileri Atlantik taraftarı olmakla birlikte, özellikle Türkiye gibi ülkelerde halktaki şiddetli ABD antipatisi, harekete geçirilmelidir...
- Dugin'e göre Avrasyacılık politikası dâhilinde Türkiye'ye biçilen rol Atlantik çizgisinden çıkıp Avrasya çizgisine yani Moskova'nın emrine girmesidir.

Merkezi Türk Hakimiyet Teorisi

- **Merkezi Hakimiyet Teorisi** adı verilen bu görüşe göre; **Anadolu Yarımadası Heartland**, burayı çevreleyen **Balkan yarımadası, Kafkaslar, İnan, Arabistan ve Kuzeydođu Afrika**; dünya kalesini çevreleyen iç çemberi oluşturmaktadır.
- Bunun dışındaki kara parçaları ise, dış çemberi ya da dünya adasını oluşturmaktadır.
- Bu görüşe göre; **Dünya Kalesi'ni (Anadolu'yu) elinde bulunduran millet, iç çembere hükmeder. İç çembere hükmeden bir millet ise, dış çembere yani dünyaya hakim olur.**

- Bu teori, aslında tarih boyunca üç kez ispatlanmıştır.
- ❖ Batıya açılan kapısı İstanbul ile birlikte Anadolu; M.Ö. 2. yüzyılın ortalarından M.S. 395'e kadar **Roma**,
- ❖ 395-1453 arası **Doğu Roma** ve
- ❖ 1453-1923 devresinde de **Osmanlı İmparatorluklarının** hakimiyetlerinde temel çekirdeği oluşturmuş ve kale görevini görmüştür.
- ❖ Söz konusu bu kale, 1923'den günümüze kadar da **Türkiye Cumhuriyeti** sınırları içinde yer almaktadır.
- ❖ **Georgios Trapezuntios**, “**Fatih Sultan Mehmed**”, İstanbul’u fethettiğinde;
”Roma İmparatorluğu’nun başkenti Konstantinopolis’tir... Dolayısıyla, siz Romalıların meşru imparatorusunuz... Kim ki Romalıların İmparatorudur, o aynı zamanda bütün dünyanın imparatorudur” demiştir.